

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู Internships Course Development to Promote Professional Student Teacher Abilities

แสงจันทร์ กะลาม¹ สันติ วิจักจนาลัย² และ อริยพร คุโรดะ³
Saengchan Kalam,¹ Santi Wijakkanalan² and Ariyabhorn Kuroda³

Article History

Receive: May 11, 2022

Revised: May 26, 2022

Accepted: May 27, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยดำเนินการวิจัย 2 ระยะ คือระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร โดยการสังเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรและเอกสารความสามารถของครูมืออาชีพ เครื่องมือคือแบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสาร ซึ่งมีความเหมาะสมเท่ากับ 4.40 เหมาะสมในระดับมาก วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการบรรยายเชิงวิเคราะห์เพื่อการร่างหลักสูตร ตรวจสอบความเหมาะสมของร่างหลักสูตรและแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร โดยการทดลองใช้หลักสูตรใช้แบบแผน Pre-Experimental Design แบบการวิจัย One-Shot Case Study ประชากรคือนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ที่ลงทะเบียนเรียนวิชาการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาภาคเรียนที่ 1/2562 จำนวน 580 คน เลือกกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน โดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือวิจัยประกอบด้วย 1. หลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรรายวิชา 4) คำอธิบายรายวิชาและขอบข่ายเนื้อหาสาระ 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและการประเมินผล การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมเฉลี่ย 4.54 (S.D. = 0.15) อยู่ในระดับมากที่สุด 2. แบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู นำแบบประเมินไปหาค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.99 และ 3. แบบบันทึกสะท้อนตน มีความเหมาะสม โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าเท่ากับ 4.00 อยู่ในระดับมาก ค่าประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาใช้สถิติ $\bar{X}$ และร้อยละ ตามเกณฑ์การผ่านหลักสูตร พบว่านักศึกษามีความสามารถของครูมืออาชีพเฉลี่ยเท่ากับ 4.62 (S.D. = 0.31) ซึ่งอยู่ในระดับสูงที่สุด และคะแนนจากการประเมินความสามารถของครูมืออาชีพและแบบบันทึกสะท้อนตนรวมทั้งหมดร้อยละ 89 ถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดคือร้อยละ 70 ขึ้นไป และงานวิจัยนี้เกิดประโยชน์ต่อสถาบันการผลิตครูที่มีหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และการใช้หลักสูตรรายวิชานี้จะทำให้คุณภาพของครูไทยให้มีทั้งครูดี ครูเก่ง มีความสามารถครอบคลุมทุกด้าน อันจะส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดีต่อไป

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร ; หลักสูตรรายวิชา ; การปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ; นักศึกษาครู ; ความสามารถของครูมืออาชีพ

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, Student, Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University

² รองศาสตราจารย์ สาขาหลักสูตรและการสอน, Associate Professor, Curriculum and Instruction

³ อาจารย์ สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, Lecturer, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Khon Kaen University

ABSTRACT

This research aimed to develop internships course to promote professional student teacher abilities and examine internships course. Mixed Method is used for this research. Methodologies divide in 2 phases: Phase 1: Development of internships course, the document analysis were used as research methodology. The instrument was a document analysis form passed by 5 experts' judgement = 4.40, met the high level, and analytical data using content analysis and analytic description. Phase 2: Examine the results of internships course to promote professional student teacher abilities using Pre Experimental Design: One-Shot Case Study. The population were 580 student teachers (year 5) Roi-Et Rajabhat University in academic year 1/2016. The sample were 32 student teachers using simple random sampling. The instruments were 1. the internships course to promote professional student teacher abilities was passed by 5 experts' judgement = 4.54 (S.D. = 0.15, met the highest level, 2. the professional student teacher abilities assessment form, it was a reliability at 0.99, and 3. self-reflection form was passed by 5 experts' judgement = 4.00. The result revealed that the internships course to promote professional student teacher abilities were 7 elements including 1) rationale 2) principle and theory concept, 3) course objective, 4) course description and framework, 5) learning management process, 6) learning resources, and 7) measurement and evaluation method, and the efficiency of internships course to promote professional student teacher abilities using the same prescript criteria of the internship course were $\bar{X}$ and percentage found that the average score towards the evaluation of professional student teacher abilities was 4.62 (S.D. = 0.31) : met the highest level, and the total score from 2 assessment forms was 89 percentages: passed the prescript criterion, 70 percentages. Benefits from the study were 1) the internships course to promote professional student teacher abilities can use for student teachers, and 2) the using of this internships course to enhance Thai teacher abilities including good teachers, and smart teachers to apply and develop student learning in further.

Keywords : Curriculum Development ; Subject Curriculum ; Internships Course ; Student Teachers ; Professional Teacher Abilities

บทนำ

ครูเป็นผู้มีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาคุณภาพของคนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เป็นผู้นำทางในการพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย การพัฒนาการศึกษาเป็นการสร้างรากฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ครูจึงเป็นผู้เตรียมและนำคนไทยให้ก้าวสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคง และรู้เท่าทันโลก สภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกมีผลต่อการ จัดการศึกษาทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการของการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ การที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับ ปัจจัยหลายด้านที่สำคัญที่สุดคือครู ดังนั้นสถาบันที่มีการผลิตครูจะต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะของบัณฑิตที่จะไปเป็นครู ในอนาคต จะต้องวางแผนให้บัณฑิตพร้อมที่จะเป็นครูมืออาชีพ พร้อมทั้งการพัฒนาตนให้มีความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู และนโยบายการผลิตครูโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้กำหนดมาตรฐานผลลัพธ์การเรียนรู้ของครู ยุคใหม่เป็น 6 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (TQF: Thailand Qualification Framework) (Ministry of Education: Thailand, 2011) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2016) กล่าวถึงความจำเป็นในการปฏิรูปในระดับอุดมศึกษาที่ โดยเฉพาะสถาบันการผลิตครูจะต้องผลิตบัณฑิตให้มีความพร้อม ในการเป็นครูให้มากที่สุด โดยให้เห็นความสำคัญของการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และมีความเป็นครูมืออาชีพ สอดคล้องกับการวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (Office of the Education Council, 2018) ที่กล่าวถึง ความจำเป็นในการผลิตบัณฑิตครูตามวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทย 4.0 ที่ขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม นอกจากนี้สภา ครูและบุคลากรทางการศึกษา (คุรุสภา) ที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา เรียกว่า

พระราชบัญญัติมาตรฐานวิชาชีพครู (The Teachers' Council of Thailand, 2019) โดยมีมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานความรู้ มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ และมาตรฐานปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูยึดเป็นมาตรฐานในการปฏิบัติงาน ในขณะเดียวกันสถาบันที่ผลิตและพัฒนาครูต้องมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาบัณฑิตครูของสถาบันอุดมศึกษาให้เตรียมพร้อมเป็นครูที่ดี ครูที่เก่ง มีความสามารถของครูมืออาชีพ โดยความสามารถของครูมืออาชีพที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากงานวิจัยของ Kalam, et al (2018) สังเคราะห์จากตัวชี้วัดครูมืออาชีพจากประเทศที่มีมาตรฐานการศึกษาที่สูง และสังเคราะห์จากทักษะ 7C ของ Dechakoop and Yindeesuk (2018) ประกอบด้วย การมีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ เป็นแบบอย่างที่ดี และมีความรับผิดชอบ สามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทักษะนิสัยที่ดีงามแก่ศิษย์โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถใช้นวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยีในชั้นเรียน สามารถประเมินผลผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ มีความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มีความสามารถในการจัดการชั้นเรียน และร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ โดยความสามารถของครูมืออาชีพดังกล่าวสอดคล้องกับตัวชี้วัดตามคุณลักษณะของครูมืออาชีพใน 4 ด้าน คือด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิด และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

การใช้แนวคิดทฤษฎีในการพัฒนานักศึกษาครูให้มีคุณภาพนั้น มีการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีที่น่าสนใจคือ การใช้แนวคิดทฤษฎีการกำกับตนเอง (Self Regulation) ของ Zimmerman (2011) ที่มีความสัมพันธ์หรือส่งผลต่อความสามารถของครูมืออาชีพของนักศึกษาครูในประเทศฟินแลนด์ จากการศึกษาของ Virtanen, et al (2017) พบว่าการเรียนรู้โดยการกำหนดเป้าหมาย การร่วมมือการทำงานเป็นกลุ่มมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาความสามารถของครูมืออาชีพของนักศึกษาครู ถ้าหากนักศึกษาครูมีแรงจูงใจสูง และมีทักษะการกำกับตนเองสูง ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของครูมืออาชีพสูงตามไปด้วย ทั้งนี้ยังเกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura, (1997) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการที่เมื่อบุคคลมีการเรียนรู้จากตัวแบบที่ดี บุคคลก็จะมีแรงบันดาลใจภายในที่จะประสบผลสำเร็จหรือปฏิบัติให้ได้เหมือนบุคคลที่เป็นแบบอย่าง และทำให้บุคคลนั้นมีการรับรู้ความสามารถของตนเองสูง ส่งผลให้การเรียนหรือการปฏิบัติงานต่างๆ ประสบผลสำเร็จและมีผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ

สถาบันการศึกษาที่มีการผลิตและพัฒนาครูควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีความพร้อมไปเป็นครูมืออาชีพ โดยมีความสามารถทั้งความรู้ ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ และด้านเจตคติและค่านิยม (Office of the Education Council, 2016) และการที่จะให้นักศึกษาครูมีความสามารถสูงและพร้อมเป็นครูมืออาชีพดังกล่าว สิ่งสำคัญที่สถาบันการผลิตครูจะต้องให้ความสำคัญคือการพัฒนาหลักสูตรการฝึกปฏิบัติวิชาชีพในสถานศึกษา ซึ่งการที่นักศึกษาจะมีความพร้อมเป็นครูมืออาชีพนั้นจะต้องผ่านการฝึกประสบการณ์จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาซึ่งต้องใช้เวลาน้อย 1 ภาคเรียนตามหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีการปรับปรุงใหม่ในปีการศึกษา 2562 นี้ (Office of the Higher Education Commission, 2018) หรือใช้เวลาฝึกประสบการณ์จัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา 1 ปีการศึกษาตามหลักสูตรเดิม โดยต้องผ่านกระบวนการต่างๆ ของทางมหาวิทยาลัย กระบวนการจัดการของทางโรงเรียนที่เป็นแหล่งฝึก โดยในการพัฒนาบัณฑิตในหลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นสถาบันในการผลิตครูนั้นมุ่งผลิตบัณฑิตให้มีความเป็นครูมืออาชีพและมีความเป็นเลิศด้านศาสตร์สาขาของตนสู่ระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ เพื่อพัฒนาบัณฑิตให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ปลุกจิตสำนึกให้เยาวชนรักการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารให้เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้ และมีคุณธรรมจริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีต่อสังคม (Faculty of Education; Roi Et Rajabhat University, 2016) โดยเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตของคณะครุศาสตร์ คือ “ผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีที่มีคุณภาพ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นผู้นำทางวิชาชีพครูมีทั้งด้านความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น” (Faculty of Education; Roi Et Rajabhat University, 2017) ซึ่งการที่มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดจะผลิตบัณฑิตครูให้มีความรู้มีความสามารถของครูมืออาชีพตามเป้าหมายนั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนักโดยดูจากการผลการประเมินตนเองในด้านความสามารถในการเรียนรู้โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนเองเพื่อนำไปสู่การมีความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งแบบประเมินความสามารถในการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองเพื่อนำไปสู่การมีความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูนี้ผู้วิจัยปรับจากแบบประเมินของ Dusanee (2016) ซึ่งผลการศึกษาค้นครั้งนี้มีประเด็นที่นักศึกษาต้องพัฒนาในด้านการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมให้เป็นครูมืออาชีพ โดยพบว่า นักศึกษาประเมินตนเองในการเรียนรู้ด้านการใช้ทฤษฎีการคิดการเข้าใจ มีระดับความสามารถที่ 3.16 อยู่ในระดับปานกลาง การเรียนรู้ด้านการใช้ทฤษฎีการคิดเกี่ยวกับการรู้คิด มีระดับความสามารถที่ 3.27 อยู่ในระดับปานกลาง และการเรียนรู้ด้านการจูงใจตนเองและการรับรู้ความสามารถตนเอง มีระดับความสามารถที่ 3.32 อยู่ในระดับปานกลาง (Kalam

et al., 2019) ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษายังมีการเรียนรู้โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมให้เป็นครูมืออาชีพอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบว่านักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดยังต้องได้รับการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเพื่อให้มีความสามารถของครูมืออาชีพให้อยู่ในระดับสูง และควรพัฒนานักศึกษาครูให้มีความสามารถของครูมืออาชีพทั้งในด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการทำวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน

จากเหตุผลที่กล่าวมา เพื่อแก้ปัญหาการผลิตบัณฑิตครูที่มีความสามารถของครูมืออาชีพที่ยังไม่ถึงระดับสูง และควรมีการพัฒนานักศึกษาครูให้มีความสามารถของครูมืออาชีพในทุกด้านดังกล่าว การที่สถาบันผลิตบัณฑิตครูสามารถผลิตบัณฑิตที่มีความสามารถของครูมืออาชีพนั้น จำเป็นจะต้องพัฒนาหลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาและศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร เนื่องจากรายวิชานี้ นักศึกษาครูจะต้องแสดงออกถึงหน้าที่ของครูที่ดี ได้แสดงออกถึงความสามารถของครูมืออาชีพอย่างเต็มรูปแบบในสถานที่ปฏิบัติงานจริง ดังนั้นการที่นักศึกษาครูจะมีความสามารถของครูมืออาชีพที่สูงจะต้องได้รับการเรียนรู้เพื่อสร้างความเชื่อและความศรัทธาให้ตนเองมีความพร้อมในการเป็นครูมืออาชีพโดยเรียนรู้จากครูต้นแบบ เชื่อมโยงสู่ตนเองให้มีการรับรู้ความสามารถของครูมืออาชีพโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเอง หลังจากนั้นนำเสนอแรงบันดาลใจให้เป็นครูที่ครูเก่งมาตั้งเป้าหมายการฝึกสอน วางแผนการปฏิบัติ และปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายสะท้อนและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของตนเองโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการกำกับตน และจากปัญหาของนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดที่นักศึกษาครูยังมีการเรียนรู้โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมให้เป็นครูมืออาชีพที่ยังอยู่ในระดับปานกลางยังไม่ถึงในระดับสูง และพบว่านักศึกษาครูยังต้องการพัฒนาความสามารถในด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองในทุกๆ ทุกด้าน ข้อมูลดังกล่าวทำให้ทราบว่านักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดต้องได้รับการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อให้มีความสามารถของครูมืออาชีพ ด้วยมุ่งหวังว่าหลักสูตรรายวิชาที่จะพัฒนาขึ้นนี้จะส่งเสริมให้นักศึกษาครูมีความสามารถครูมืออาชีพในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งเน้นเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชา ได้มีการค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ความต้องการและจำเป็นในการพัฒนานักศึกษาครู

จากการศึกษาเรื่อง ผลการประเมินตนเองในการเรียนรู้โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมให้เป็นครูมืออาชีพของนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดในปีการศึกษา 2561 พบว่าผลการประเมินตนเองอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่านักศึกษาครูยังต้องการพัฒนาความสามารถในด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน และด้านการทำวิจัยในชั้นเรียน ทำให้ทราบว่านักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความสามารถของครูมืออาชีพซึ่งเป็นการพัฒนาตนเองในทุกๆ ทุกด้านให้มีความสามารถที่สูงขึ้น (Kalam et al., 2019)

ความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู

ความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู ในงานวิจัยนี้กำหนดตัวชี้วัดครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู ผู้วิจัยได้จากการศึกษารวบรวมทฤษฎีแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาสังเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) จากงานวิจัยของ Kalam, et al (2018) รวมทั้งสังเคราะห์จากตัวชี้วัดครูมืออาชีพจากประเทศที่มีมาตรฐานการศึกษาที่สูงและทักษะ 7C ของ Dechakooop and Yindeesuk (2018) ได้ตัวชี้วัดครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู 7 ข้อดังนี้ ตัวชี้วัดข้อ 1

มีวินัยในตนเอง พัฒนาตนเองด้านวิชาชีพให้ทันต่อการพัฒนาทางวิทยาการ เศรษฐกิจ และสังคมอยู่เสมอ เป็นแบบอย่างที่ดี และมีความรับผิดชอบ ตัวชี้วัดข้อ 2 ออกแบบและจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทักษะ นิสัยที่ดีงามแก่ศิษย์โดยเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญ ตัวชี้วัดข้อ 3 ใช้วัตรกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยีในชั้นเรียน, ตัวชี้วัดข้อ 4 ประเมินผลผู้เรียนเพื่อนำมาใช้ พัฒนาการเรียนรู้ ตัวชี้วัดข้อ 5 การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ตัวชี้วัดข้อ 6 การจัดการชั้นเรียน และตัวชี้วัดข้อ 7 ร่วมมือกับ ผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ โดยทั้งตัวชี้วัดทั้ง 7 ข้อนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัย องค์ประกอบของครูมืออาชีพ 4 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ของ (Kalam et al., 2020) โดยองค์ประกอบคุณลักษณะของครูมืออาชีพ 4 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ดังนี้

1. คุณลักษณะของความเป็นครู มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) มีคุณธรรมจริยธรรม 2) เป็นแบบอย่างที่ดี 3) มีศรัทธาใน ความเป็นครู และ 4) ตั้งใจสอน ซึ่งทั้งหมดสอดคล้องกับตัวชี้วัด ข้อ 1

2. ทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) มีจิตวิทยาและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่าง บุคคล ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดข้อ 2 2) มีทักษะในการสอน ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดข้อ 2 และ 6 3) ใช้สื่อ/เทคโนโลยี ในการ จัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดข้อ 3 4) มีทักษะในการประเมินที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดข้อ 4

3. การพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิด มี 4 ตัวชี้วัด คือ 1) รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ ตัวชี้วัดข้อ 1 2) ใช้กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนและพัฒนานวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับตัวชี้วัดข้อ 5 3) มีทักษะการคิดขั้นสูง และ 4) เฝ้าทันการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับตัวชี้วัดข้อ 1

4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 3 ตัวชี้วัด คือ 1) ร่วมกับครูในโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียน 2) ร่วมกับผู้ปกครอง ในการพัฒนาผู้เรียน และ 3) ร่วมกับชุมชนในการพัฒนาวิชาชีพ ทั้งหมดนี้สอดคล้องกับตัวชี้วัดข้อ 7

โดยสรุปความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของ นักศึกษาครูที่จะทำภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จให้บรรลุตาม ตัวชี้วัดความเป็นครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู 4 ด้าน 15 ตัวชี้วัดดังกล่าว

ความสามารถของตนและทฤษฎีการกำกับตน

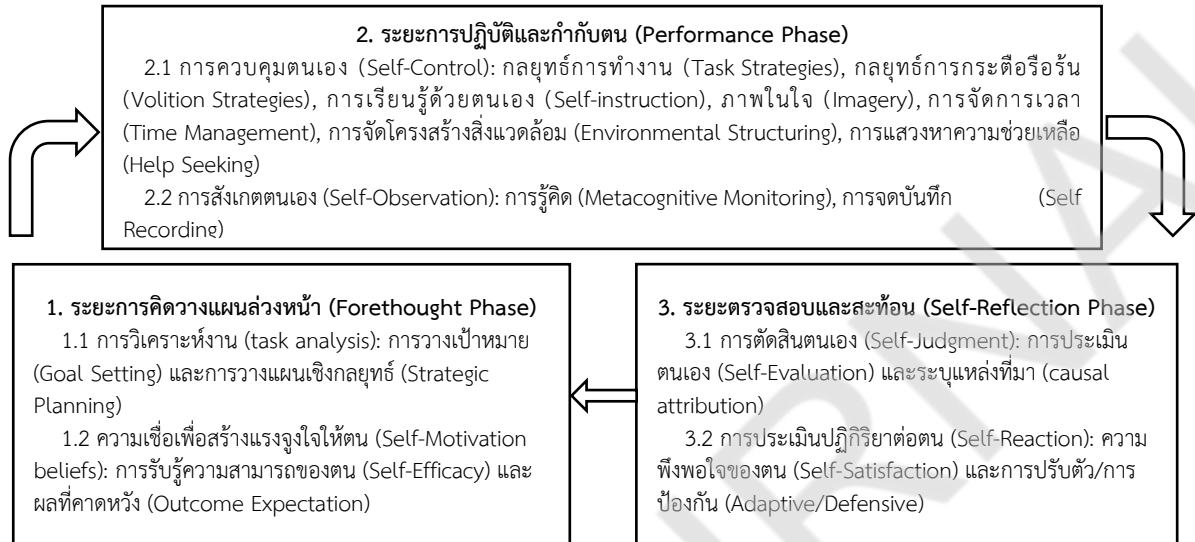
1. การรับรู้ความสามารถของตน (Self-Efficacy)

การรับรู้ความสามารถของตน หมายถึง ความเชื่อในความสามารถของตนซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจที่จะแสดง พฤติกรรม (Bandura, 1997) การที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ขึ้นอยู่กับความคาดหวังในความสามารถของตน หรือการ รับรู้ความสามารถของตน เป็นความคาดหวังที่เกิดขึ้นก่อนการกระทำ หลังจากนั้นบุคคลจะเกิดความคาดหวังในผลที่จะเกิดขึ้น การรับรู้ความสามารถของตนเป็นปัจจัยที่สำคัญมีผลต่อการตัดสินใจของบุคคลที่จะแสดงพฤติกรรมต่างๆ บุคคลที่รับรู้ ความสามารถของตนเองสูงและคาดหวังว่าถ้าแสดงพฤติกรรมนั้นแล้วก็จะได้รับผลของการกระทำพฤติกรรมนั้นๆ สูงตามไปด้วย Bandura (1986) ได้เสนอแหล่งการรับรู้ความสามารถของตน จาก 4 แหล่ง คือ 1) สภาวะทางร่างกาย การแสดงความสามารถ ของตนมีอิทธิพลมาจากสภาวะร่างกาย ถ้าร่างกายพร้อมก็จะส่งผลต่อสภาวะทางอารมณ์ที่พร้อม ซึ่งมีผลต่อการแสดง พฤติกรรมให้เป็นไปตามเป้าหมาย 2) การใช้คำพูดชักจูง เป็นการให้กำลังใจและคำพูดเพื่อทำให้บุคคลมีความมั่นใจ มีกำลังใจที่จะ แสดงพฤติกรรมเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ 3) การรับรู้ประสบการณ์ของผู้อื่น คือการที่บุคคลจะเปรียบเทียบความสามารถ ของตนเองกับบุคคลที่มีประสบการณ์ที่คล้ายกัน หากเขาผู้นั้นประสบผลสำเร็จ จะมีผลทำให้บุคคลคาดหวังว่าตนก็จะสามารถ ปฏิบัติให้ประสบผลสำเร็จได้ และ 4) การให้บุคคลมีประสบการณ์ที่ประสบผลสำเร็จ เป็นวิธีที่ทำให้ประสบการณ์ตรงทำให้บุคคล ประสบผลสำเร็จด้วยตนเอง บุคคลนั้นจึงมีความเชื่อว่าผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรมนั้นๆ ได้ด้วยความมั่นใจยิ่งขึ้น และจากงานวิจัย ของ Zhou (2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้าง ความสามารถทางการพูดภาษาไทย ของนักศึกษาจีนตามทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเอง และการสร้างความรู้ด้วยตนเอง พบว่า รูปแบบการสอน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ จากความสามารถทางการพูดภาษาไทยหลังการทดลองของนักศึกษาจีนกลุ่มทดลองที่เรียน ตามรูปแบบการสอนภาษาไทยเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางการพูดภาษาไทยของนักศึกษาจีนตามทฤษฎีการรับรู้ ความสามารถของตนเองและการสร้างความรู้ด้วยตนเอง มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักศึกษาที่เรียนตามการสอนแบบวิธีปกติอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนสามารถนำมาเป็นแนวทาง พัฒนานักศึกษาในการเรียนรู้ในรายวิชาและการปฏิบัติได้

2. ทฤษฎีการกำกับตน (Self-Regulation)

การกำกับตนเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย กำกับตนเองด้วยวิธีการปฏิบัติที่ทำให้บรรลุเป้าหมาย ประเมินตนและสะท้อนตน เพื่อให้มีผลการเรียนรู้และการปฏิบัติงานของตนเองประสบผลสำเร็จ มีกระบวนการพัฒนาตามโมเดลของ Zimmerman (2011) มี 3 ระยะ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ระยะหลักและระยะย่อยในการพัฒนาการกำกับตนเองตามวงจรของ Zimmerman (2011)

มีการศึกษาการใช้ทฤษฎีการกำกับตนมาพัฒนาผู้เรียนจากงานวิจัยของ Virtanen et al (2017) ที่ได้ศึกษาการใช้แนวคิดทฤษฎีการกำกับตน (Self-Regulation) ของ Zimmerman (2011) ที่ส่งผลต่อความสามารถของครูมืออาชีพของนักศึกษาครูในประเทศฟินแลนด์ พบว่า การเรียนรู้โดยการกำหนดเป้าหมาย การร่วมมือการทำงานเป็นกลุ่มมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการพัฒนาความสามารถของครูมืออาชีพของนักศึกษาครู ถ้าหากนักศึกษาครูมีแรงจูงใจสูง และมีทักษะการกำกับตนเองสูง ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของครูมืออาชีพสูงตามไปด้วย

โดยสรุปจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของการนำทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนและการกำกับตนมาใช้ พบว่าทั้งสองทฤษฎีสามารถนำมาใช้พัฒนาผู้เรียนโดยเฉพาะนักศึกษาครูทั้งในการพัฒนาการเรียนด้านวิชาการและการฝึกวิชาชีพได้

แนวทางการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา

ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชานี้ใช้แนวทางโมเดลการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (Oliva, 2005) โดยกระบวนการสร้างหลักสูตรจะต้องเริ่มด้วยการศึกษาข้อมูลความต้องการของประชาชน และการศึกษาปัญหาเฉพาะ วิเคราะห์ข้อมูลด้านปรัชญาการศึกษา ข้อมูลจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนและการกำกับตนดังกล่าวข้างต้น รวมทั้งข้อมูลพื้นฐานทางด้านสังคม และข้อมูลพื้นฐานของสาระวิชา โดยข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันที่มีการผลิตนักศึกษาเพื่อเข้าสู่วิชาชีพครูที่ต้องได้รับการพัฒนาหลักสูตรตามบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปและส่งเสริมให้นักศึกษาครูพร้อมจะเป็นครูดี ครูเก่ง และเป็นครูมืออาชีพ โดยมีความสามารถทั้งความรู้ ด้านทักษะการปฏิบัติทางวิชาชีพ และด้านเจตคติและค่านิยม (Office of the Education Council, 2016) แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาตั้งจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ขั้นตอนนี้เป็นที่ตั้งเป้าหมายว่าปัญหาและความต้องการต่างๆ ที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของสังคมและของผู้เรียนโดยใช้ผลศึกษาเรื่อง ผลการประเมินตนเองในการเรียนรู้โดยการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนเองเพื่อส่งเสริมให้เป็นครูมืออาชีพของนักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดในปีการศึกษา 2561 พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่านักศึกษาครูยังต้องการพัฒนาพัฒนาตนเองในทุกๆ ทุกด้าน ทำให้ทราบว่านักศึกษาครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดต้องการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีความสามารถของครูมืออาชีพ (Kalam et al., 2019)

ซึ่งข้อมูลพื้นฐานต่างๆ ข้างต้นทั้งการศึกษาความต้องการจำเป็นของนักศึกษาครูในการพัฒนาดน การศึกษาความสามารถของครูมืออาชีพ การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนที่สามารถนำมาใช้พัฒนาผู้เรียน ความสำคัญของการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา และแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา นำมาออกแบบตามองค์ประกอบของหลักสูตรของ Tyler ที่ผู้วิจัยนำมาปรับใช้ตามกระบวนการดังนี้ คือ 1) จุดมุ่งหมาย 2) โครงสร้างเนื้อหาสาระของหลักสูตร 3) แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หรือแนวทางการใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลผู้เรียนตลอดจนเกณฑ์การผ่านหรือจบหลักสูตร และนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของนักศึกษาครูที่จะทำภารกิจต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จให้บรรลุตามตัวชี้วัดความเป็นครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู 7 ตัวชี้วัด โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิด และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

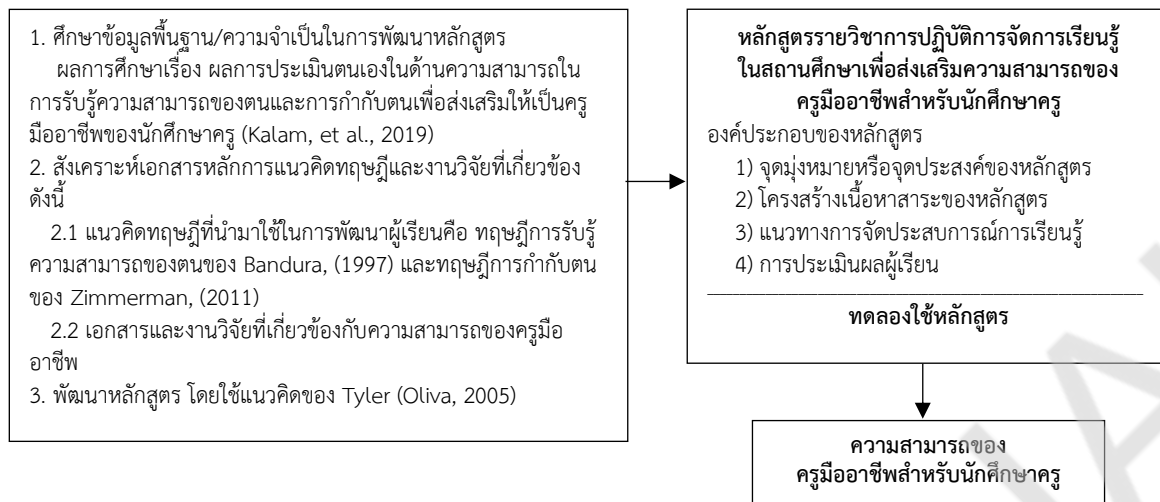
2. ประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู หมายถึง หลักสูตรที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ดังนี้ คือ คะแนนความสามารถของครูมืออาชีพของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป หรือได้ระดับ ดี ขึ้นไป และคะแนนรวมจากแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และจากแบบบันทึกสะท้อนตนร้อยละ 70 ขึ้นไป

3. หลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู หมายถึง หลักสูตรที่พัฒนาจากกระบวนการวิจัยและพัฒนาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) คำอธิบายรายวิชาและขอบข่ายเนื้อหาสาระ 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและการประเมินผล หลักสูตรนี้มีลักษณะเฉพาะคือการใช้แนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนมาใช้ในการพัฒนานักศึกษาครูทั้งก่อน ระหว่าง และหลังฝึกฯ โดยเกณฑ์การผ่านของหลักสูตรนี้นักศึกษาครูต้องได้คะแนนความสามารถของครูมืออาชีพของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป หรือได้ระดับ ดี ขึ้นไป และคะแนนรวมจากแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูและจากแบบบันทึกสะท้อนตนร้อยละ 70 ขึ้นไป

4. แบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู หมายถึง เครื่องมือที่ใช้ประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู โดยวัดความสามารถในการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาให้บรรลุตามตัวชี้วัดความเป็นครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก คือ 1) คุณลักษณะของความเป็นครู 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน 3) การพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิด และ 4) การมีส่วนร่วมในการพัฒนา 15 ตัวชี้วัดย่อย มีทั้งหมด 75 พฤติกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (1997) และทฤษฎีการกำกับตนของ Zimmerman (2011) รวมทั้งการศึกษาความสามารถของครูมืออาชีพ และคุณลักษณะของครูมืออาชีพทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผู้วิจัยใช้แนวทางการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (Oliva, 2005) เป็นแนวทางการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู ผู้วิจัยได้เขียนกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ตามวัตถุประสงค์วิจัยที่กำหนดไว้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร

ในระยะนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักการและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร จำนวน 10 แหล่ง และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของครูมืออาชีพทั้งในและต่างประเทศ จำนวน 10 แหล่ง รวม 20 แหล่ง

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย คือแบบบันทึกการสังเคราะห์เอกสาร ใช้สำหรับรวบรวมและวิเคราะห์แนวคิด ปรัชญา ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล บันทึกนี้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ โดยมีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.40 มีค่าความเหมาะสมในระดับมาก และได้แก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) ความเหมาะสมของหลักสูตร ซึ่งคำนวณได้จากผลรวมที่ได้หารด้วยจำนวนประเด็นของหลักสูตร ดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำ และ 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำที่สุด

วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาแนวคิด ปรัชญา ทฤษฎีการเรียนรู้ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ การเรียนรู้ในหลักสูตร กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นทำการบรรยายเชิงวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลมากร่างองค์ประกอบของหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และยกร่างแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู ซึ่งถือเป็นแบบวัดประสิทธิผลของหลักสูตร โดยกำหนดเกณฑ์การผ่าน เมื่อค่าเฉลี่ยความสามารถของครูมืออาชีพตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป หรือในระดับสูงขึ้นไป รายละเอียดเกณฑ์ระบุไว้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ระยะที่ 2 การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตร

การศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู โดยทดลองใช้หลักสูตรเป็นเวลา 1 ภาคเรียน ภาคเรียนที่ 1/2562 ระหว่างเดือนกรกฎาคม – ตุลาคม พ.ศ.2562 ใช้แบบแผน Pre-Experimental Design แบบการวิจัย One-Shot Case Study (Campbell and Stanley, 1963) โดยมีการวัดหลังการทดลองหรือหลังการทดลองใช้หลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

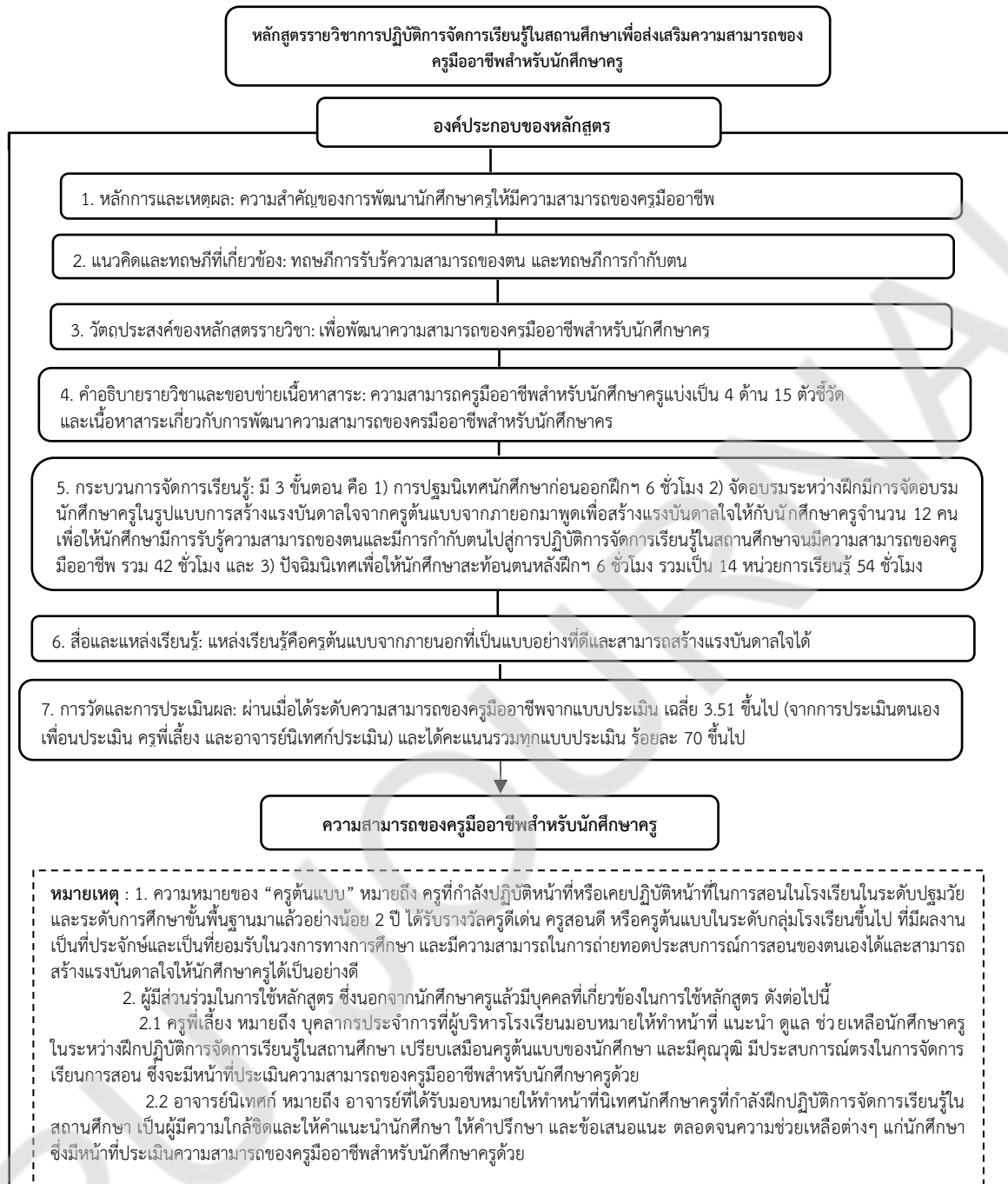
นักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 580 คนที่กำลังเรียนวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2562

กลุ่มตัวอย่าง

นักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จำนวน 32 คนที่กำลังลงทะเบียนเรียนรายวิชาการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2562 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู 7 องค์ประกอบโดยสร้างมาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตน ความสามารถของครูมืออาชีพ เอกสารแนวคิดเกี่ยวกับการวัดประเมินผลนักศึกษาครูและเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 องค์ประกอบของหลักสูตร

จากภาพที่ 3 แสดงรายละเอียดองค์ประกอบของหลักสูตรรายวิชา ผู้วิจัยนำไปหาความเหมาะสมของหลักสูตร โดยการตัดสินใจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า มีความเหมาะสมเฉลี่ย 4.54 (S.D. = 0.15) ซึ่งพบว่าหลักสูตร มีความเหมาะสม ในระดับมากที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย (Mean) ซึ่งคำนวณได้จากผลรวม ที่ได้หารด้วยจำนวนข้อของแบบประเมินตามเกณฑ์ดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำ และ 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับต่ำที่สุด

2. แบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู เป็นการวัดพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู 4 ด้าน คือ ด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิด และด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 15 ตัวชี้วัด มีจำนวน 75 พฤติกรรมแบบ Rating Scale 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการนำแบบประเมินไปหาค่าความเชื่อมั่นมีค่าเท่ากับ 0.99

3. แบบบันทึกสะท้อนตน เป็นคำถามเพื่อให้นักศึกษาเขียนตอบเพื่อสะท้อนผลหลังการฝึกประสบการณ์ฯ ที่สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการกำกับตน มีจำนวน 3 ข้อคำถาม นำไปหาคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.00 มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนทดลองใช้หลักสูตร โดยใช้แบบแผน Pre-Experimental Design แบบการวิจัย One-Shot Case Study เป็นการวัดหลังการทดลอง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 เดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ.2562 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาครูที่กำลังลงทะเบียนในรายวิชาการฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาจำนวน 32 คน สถานที่ดำเนินการคือคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ผู้วิจัยดำเนินการอบรมครูพี่เลี้ยง จำนวน 6 ชั่วโมง อบรมอาจารย์นิเทศก์ จำนวน 4 ชั่วโมง เพื่อให้เข้าใจแนวทางการใช้หลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาและการวัดประเมินผล หลังจากนั้นจัดอบรมนักศึกษาครูกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ปฐมนิเทศนักศึกษาครูก่อนออกฝึกฯ เป็นหน่วยที่ 1 เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมงเพื่อสร้างความเข้าใจกับนักศึกษาครูกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความสำคัญในการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูตามแนวทางการกำกับตน

ขั้นตอนที่ 2 จัดอบรมนักศึกษาครูกลุ่มตัวอย่าง เป็นหน่วยที่ 2-13 โดยจัดอบรมระหว่างฝึกฯ จำนวน 12 ครั้งๆ ละ 3.5 ชั่วโมง รวม 42 ชั่วโมง โดยใช้กลยุทธ์การจัดอบรมโดยการสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนจากครูต้นแบบ จำนวน 12 คน ตามแนวทางการรับรู้ความสามารถของตนและการกำกับตน

ขั้นตอนที่ 3 ปฐมนิเทศนักศึกษาครูหลังฝึกประสบการณ์ฯ เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่ 14 เพื่อเป็นการสะท้อนตนหลังการฝึกตามแนวทางการกำกับตน และประเมินตนเองหลังได้รับการอบรม รวมเวลาการได้รับการอบรม จำนวน 54 ชั่วโมง

ทั้งนี้ผู้มีส่วนร่วมในการใช้หลักสูตรคือครูพี่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์มีการออกนิเทศนักศึกษาครู โดยครูพี่เลี้ยงออกนิเทศเริ่มต้น ระหว่าง และหลังการออกฝึกประสบการณ์ฯ และอาจารย์นิเทศก์ออกนิเทศระหว่าง และหลังการฝึกฯ

ในส่วนการวัดและประเมินผลความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู ด้วยแบบวัดความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และแบบประเมินสะท้อนตน โดยจะวัดหลังจากการได้รับการอบรมทั้ง 14 หน่วยแล้ว ซึ่งมีผู้ร่วมประเมิน 4 ฝ่าย คือ นักศึกษาประเมินตนเอง เพื่อนนักศึกษาประเมิน ครูพี่เลี้ยง และอาจารย์นิเทศก์ประเมิน เกณฑ์การผ่านเมื่อได้ระดับความสามารถในแบบประเมินของผู้ร่วมประเมิน 4 ฝ่าย เฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป และได้คะแนนรวมทุกแบบประเมินคือประเมินทั้ง 4 ฝ่าย และให้นักศึกษาเขียนแบบบันทึกสะท้อนตน ผลของทุกฝ่ายในแบบประเมิน และแบบบันทึกสะท้อนตนรวมร้อยละ 70 ขึ้นไป โดยผลของความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู คือค่าประสิทธิผลของหลักสูตรดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวัดและประเมินผลความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู

ลำดับที่	ผู้ประเมิน	วิธีวัดและประเมิน	เครื่องมือประเมิน	สัดส่วนคะแนน
1	ครูพี่เลี้ยง และ อาจารย์นิเทศก์	ประเมินตามแบบประเมิน ๑	แบบประเมินความสามารถของ ครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู	70
2	นักศึกษาประเมิน ตนเอง	ประเมินตามแบบประเมิน ๑	แบบประเมินความสามารถของ ครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู	10
3	เพื่อนนักศึกษา ประเมิน	ประเมินตามแบบประเมิน ๑	แบบประเมินความสามารถของ ครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู	10
4	นักศึกษาเขียน สะท้อนตนเอง	การเขียนบันทึกสะท้อน ตน	แบบบันทึกสะท้อนตน (Self-Reflection)	10
รวม				100
เกณฑ์การผ่าน เมื่อระดับความสามารถเฉลี่ยในแบบประเมินในการประเมินลำดับที่ 1, 2 และ 3 รวม เฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป และได้คะแนน รวมทุกแบบประเมินในลำดับที่ 1, 2, 3, และ 4 ร้อยละ 70 ขึ้นไป โดยกำหนดเกณฑ์ระดับความสามารถ สำหรับการแปลความหมาย ของค่าเฉลี่ย (Mean) ซึ่งคำนวณได้จากผลรวมที่ได้หารด้วยจำนวนข้อของแบบประเมินตามเกณฑ์ดังนี้ 4.51-5.00 หมายถึง ความสามารถ อยู่ในระดับสูงสุด 3.51-4.50 หมายถึง ความสามารถ อยู่ในระดับสูง 2.51-3.50 หมายถึง ความสามารถ อยู่ในระดับปานกลาง 1.51-2.50 หมายถึง ความสามารถ อยู่ในระดับต่ำ 1.00-1.50 หมายถึง ความสามารถ อยู่ในระดับต่ำที่สุด				

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากผลการประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และร้อยละ (Percentage) และนำค่าเฉลี่ยและร้อยละดังกล่าวเพื่อใช้เป็นผลของประสิทธิภาพของหลักสูตร ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์การผ่านของความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูที่กำหนดไว้คือ ผ่านระดับสูง ขึ้นไป หรือได้ค่าเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป และได้คะแนนรวมทุกแบบประเมินรวมร้อยละ 70 ขึ้นไป

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

จากผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และผลการศึกษาประสิทธิภาพหลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูซึ่งเป็นการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ มีผลการศึกษาดังนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาและอภิปรายผล

ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาได้ออกประกอบของหลักสูตรปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรรายวิชา 4) คำอธิบายรายวิชาและขอบข่ายเนื้อหาสาระ 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและการประเมินผล โดยหน่วยที่ 5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ เป็นการจัดอบรมนักศึกษา ก่อน ระหว่าง และหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ปฐมนิเทศนักศึกษาครูก่อนออกฝึกฯ เป็นหน่วยที่ 1 เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมงเพื่อสร้างความเข้าใจกับนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับความสำคัญในการพัฒนาตนเองให้มีความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูตามแนวทางการกำกับตน

ขั้นตอนที่ 2 นั้นเป็นการอบรมเพื่อเรียนรู้จากครูต้นแบบ 12 คน โดยแบ่งเป็นหน่วยที่ 2-13 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ หน่วยที่ 1 ปฐมนิเทศก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, หน่วยที่ 2 การสอนคุณธรรมจริยธรรม, หน่วยที่ 3 การสอนเชิงรุก (Active Learning) และการออกแบบกิจกรรม, หน่วยที่ 4 การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงตามเป้าหมายของกลุ่มสาระ, หน่วยที่ 5 กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้นของโรงเรียน, หน่วยที่ 6 การใช้จิตวิทยาในชั้นเรียนและการจัดการชั้นเรียน, หน่วยที่ 7 การสอนโดยใช้สื่อทำมือ, หน่วยที่ 8 การสอนโดยใช้เทคโนโลยี, หน่วยที่ 9 การปรับพฤติกรรมเด็กและการทำแผนพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล หน่วยที่ 10 การออกแบบเครื่องมือวัดประเมินผลผู้เรียน, หน่วยที่ 11

กระบวนการวิจัยในชั้นเรียน และการเขียนรายงานการวิจัย หน่วยที่ 12 การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับครู หน่วยที่ 13 จรรยาบรรณและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครูตามแนวทางการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตน จำนวน 12 ครั้งๆ ละ 3.5 ชั่วโมง รวม 42 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 3 ปัจฉินิเทศนักศึกษาหลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เวลา 1 วัน 6 ชั่วโมง เป็นหน่วยที่ 14 เพื่อเป็นการสะท้อนตนหลังการฝึกตามแนวทางการกำกับตน และประเมินตนเองหลังได้รับการอบรม ตามแนวทางการกำกับตน และผลจากการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการตรวจสอบความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. หลักการและเหตุผล	4.47	0.12	เหมาะสมมาก
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	4.67	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
3. วัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.40	0.20	เหมาะสมมาก
4. คำอธิบายรายวิชาและขอบข่ายเนื้อหาสาระ	4.60	0.14	เหมาะสมมากที่สุด
5. กระบวนการจัดการจัดการเรียนรู้	4.66	0.09	เหมาะสมมากที่สุด
6. สื่อและแหล่งเรียนรู้	4.53	0.12	เหมาะสมมากที่สุด
7. การวัดและการประเมินผล	4.47	0.23	เหมาะสมมาก
เฉลี่ย	4.54	0.15	เหมาะสมมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของหลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.15) คือมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51-5.00

อภิปรายผลจากการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู ซึ่งพบว่า หลักสูตรรายวิชานี้ มี 7 องค์ประกอบ คือ 1) หลักการและเหตุผล 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตร 4) คำอธิบายรายวิชาและขอบข่ายเนื้อหาสาระ 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและการประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตรรายวิชานี้ ได้จากการวิเคราะห์เนื้อหาและบรรยายเชิงวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีทั้งทางด้านการพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตน อีกทั้งข้อมูลและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถของครูมืออาชีพ ซึ่งหลักสูตรนี้เน้นการส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถของครูมืออาชีพ เมื่อนักศึกษาจบการศึกษาไปแล้วมีความสามารถในทุกๆ ด้าน และมีความพร้อมในการทำงาน (Ready to Work) สอดคล้องกับมาตรฐานของคุรุสภา (The Teachers' Council of Thailand, 2019) องค์ประกอบของหลักสูตรรายวิชานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nongna (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของนักศึกษาครูให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้บูรณาการอาชีวศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบหลักสูตรประกอบด้วย 7 องค์ประกอบคือ หลักการและเหตุผล ปรัชญาและแนวคิด จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้าง/ขอบข่ายของการพัฒนาศักยภาพ แนวทางการจัดการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ แนวทางการวัดและประเมินผล

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และอภิปรายผล

ในขั้นตอนทดลองใช้หลักสูตรนี้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้แบบแผน Pre-Experimental Design แบบการวิจัย One-Shot Case Study ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาครูที่กำลังฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา จำนวน 32 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย ผู้วิจัยดำเนินการอบรมครูพี่เลี้ยง อบรมอาจารย์นิเทศก์ ก่อนที่จะให้นักศึกษาออกฝึกประสบการณ์ หลังจากนั้นจัดอบรมนักศึกษากลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 หน่วยการเรียนรู้ ในระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายน พ.ศ.2562 สถานที่คือมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา หลักสูตรรายวิชานี้ส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพ โดยใช้แนวทางการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนมาพัฒนานักศึกษาครู มี 7 องค์ประกอบดังกล่าว มีผลการทดลองใช้หลักสูตร ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู

ด้าน/ผู้ประเมิน	ประเมินตนเอง	เพื่อนประเมิน	ครูที่เลี้ยงและอาจารย์ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ร้อยละของคะแนนผลรวมทั้งหมดและแบบบันทึกสะท้อนตน
1. ด้านคุณลักษณะของความเป็นครู	4.76	4.69	4.65	4.68	89
2. ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน	4.62	4.58	4.58	4.58	
3. ด้านการพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิด	4.62	4.64	4.55	4.59	
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา	4.60	4.56	4.63	4.61	
เฉลี่ย	4.65	4.61	4.60	4.62	
S.D.	0.26	0.37	0.30	0.31	

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู พบว่า

1. คะแนนประเมินจากแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูจากการประเมินทั้ง 4 ฝ่าย อยู่ในระดับสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D. = 0.31) ซึ่งค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.51-5.00 โดยด้านคุณลักษณะของความเป็นครูมีผลการประเมินสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 รองลงไปที่ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และผลการประเมินเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

2. ร้อยละของคะแนนผลรวมทั้งหมดจากการประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และจากแบบบันทึกสะท้อนตน คือร้อยละ 89 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือร้อยละ 70

โดยสรุปจากผลการทดลองใช้หลักสูตรข้างต้นนี้ทำให้ประสิทธิผลของหลักสูตรรายวิชาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ คะแนนความสามารถของครูมืออาชีพของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูเฉลี่ย 3.51 ขึ้นไป หรือได้ระดับดีขึ้นไป และคะแนนรวมจากแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูและจากแบบบันทึกสะท้อนตนร้อยละ 70 ขึ้นไป

อภิปรายผลจากผลการศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรโดยการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู โดยหลักสูตรนี้ประยุกต์ใช้แนวทางการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนมาส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพในระหว่างที่ฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา 1 ภาคเรียน หลักสูตรรายวิชานี้ผ่านผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรแล้วนำมาทดลองใช้กับนักศึกษาที่กำลังออกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ยความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูอยู่ในระดับสูงที่สุด และผลรวมการประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูอยู่ที่ร้อยละ 89 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งหลักสูตรรายวิชานี้มีประสิทธิผลของหลักสูตรโดยดูจากความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูที่บรรลุตามเกณฑ์ เช่นเดียวกับการใช้แนวคิดทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตนมาพัฒนา นักศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhou (2018) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการนำแนวทางของทฤษฎีการรับรู้ความสามารถของตนเองมาพัฒนาผู้เรียนด้านวิชาการการอ่านภาษาจีน และ Virtanen, et al (2017) ที่ได้ศึกษาได้ศึกษาการใช้แนวคิดทฤษฎีการกำกับตนเอง ของ Zimmerman ที่ส่งผลต่อความสามารถของครูมืออาชีพของนักศึกษาครูในประเทศฟินแลนด์ พบว่า ถ้าหากนักศึกษาครูมีแรงจูงใจสูง และมีทักษะการกำกับตนเองสูง ก็จะส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถของครูมืออาชีพสูงตามไปด้วย และสอดคล้องกับการศึกษาของ Ratanavaraha (2016) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี พบว่ารูปแบบการสอนเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองนี้นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการเรียนรู้โดยการกำกับตนเองหลังการใช้รูปแบบการสอนสูงกว่าก่อนใช้

จากผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาที่หลักสูตรการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูซึ่งมีทั้งหมด 7 องค์ประกอบ โดยในองค์ประกอบที่สำคัญคือกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีการจัดอบรมนักศึกษาครูโดยมีการประยุกต์ใช้แนวทางการเรียนรู้ของทฤษฎีการเรียนรู้ความสามารถของตนเองและการกำกับตน ซึ่งการจัดอบรมตามแนวคิดดังกล่าวจะช่วยพัฒนานักศึกษาครูให้ผ่านเกณฑ์ความสามารถของครูมืออาชีพในระดับสูงที่สุด และนักศึกษาครูมีความสามารถของครูมืออาชีพครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ด้านการพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิด และด้านด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ซึ่งส่งผลให้หลักสูตรดังกล่าวมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปผลการวิจัย

1. สรุปผลการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

หลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู มี 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 3) วัตถุประสงค์ของหลักสูตรรายวิชา 4) คำอธิบายรายวิชาและขอบข่ายเนื้อหาสาระ 5) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 6) สื่อและแหล่งเรียนรู้ และ 7) การวัดและการประเมินผล โดยในองค์ประกอบที่ 5 กระบวนการจัดการเรียนรู้ มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 เป็นการปฐมนิเทศนักศึกษาออกนอกฝึกฯ เป็นหน่วยที่ 1 ขั้นตอนที่ 2 เป็นการจัดอบรมนักศึกษาครูระหว่าง โดยการจัดอบรมระหว่างฝึกประสบการณ์ใช้กลยุทธ์การสร้างแรงบันดาลใจในการพัฒนาตนจากครูต้นแบบ แบ่งเป็นหน่วยที่ 2-13 12 ดังนี้ หน่วยที่ 2 ปฐมนิเทศก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หน่วยที่ 3 การสอนคุณธรรมจริยธรรม หน่วยที่ 4 การสอนเชิงรุก (Active Learning) และการออกแบบกิจกรรม หน่วยที่ 5 การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงตามเป้าหมายของกลุ่มสาระ หน่วยที่ 6 กระบวนการ PLC เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้นของโรงเรียน หน่วยที่ 7 การใช้จิตวิทยาในชั้นเรียนและการจัดการชั้นเรียน หน่วยที่ 8 การสอนโดยใช้สื่อทำมือ หน่วยที่ 9 การสอนโดยใช้เทคโนโลยี หน่วยที่ 10 การปรับพฤติกรรมเด็กและการทำแผนพัฒนาผู้เรียนรายบุคคล หน่วยที่ 11 การออกแบบเครื่องมือวัดประเมินผลผู้เรียน หน่วยที่ 12 กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนและการเขียนรายงานการวิจัย หน่วยที่ 13 การพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษสำหรับครู หน่วยที่ 13 จรรยาบรรณและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเป็นครู และขั้นตอนที่ 3 ปัจฉิมนิเทศนักศึกษาหลังฝึกประสบการณ์ เป็นหน่วยที่ 14 รวมทั้งรวมทั้งหมด 14 หน่วยการเรียนรู้ 54 ชั่วโมง

2. สรุปผลการศึกษาประสิทธิภาพของหลักสูตร

หลังจากที่ดำเนินการตามกระบวนการจัดการเรียนรู้รายวิชา และแผนการจัดกิจกรรมอบรมนักศึกษาครูมีกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาชั้นปีที่ 5 ที่กำลังฝึกสอน จำนวน 32 คน ได้จัดกระบวนการเรียนรู้ 3 ขั้นตอนแล้วนั้น ผู้วิจัยได้หาประสิทธิภาพของหลักสูตรโดยใช้คะแนนจากแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และแบบบันทึกสะท้อนตนได้ประสิทธิภาพของหลักสูตรดังนี้

1. คะแนนประเมินจากแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูจากการประเมินทั้ง 4 ฝ่าย มีค่าเท่ากับ 4.63 (S.D.=0.31) ซึ่งอยู่ในระดับสูงที่สุด คืออยู่ระหว่าง 4.51-5.00 โดยด้านคุณลักษณะของความเป็นครู มีผลการประเมินสูงที่สุดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.68 รองลงไปคือด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และผลการประเมินเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการพัฒนาตนทั้งความรู้และการคิดมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59

2. ร้อยละของคะแนนผลรวมทั้งหมดจากแบบประเมินความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู และแบบบันทึกสะท้อนตน คือร้อยละ 89 ซึ่งถือว่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 70

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครูนี้ เกิดประโยชน์ต่อบุคลากรและหน่วยงาน ดังนี้

1. ได้หลักสูตรรายวิชาปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถของครูมืออาชีพสำหรับนักศึกษาครู
2. การใช้หลักสูตรรายวิชานี้จะทำให้สถาบันการศึกษาที่มีการผลิตนักศึกษาครูมีความพร้อมที่จะมีครูอย่างมืออาชีพส่งผลต่อคุณภาพของครูไทยในอนาคตที่จะได้ทั้งครูดี ครูเก่ง มีความสามารถครอบคลุมทุกด้าน และส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

การใช้หลักสูตรรายวิชานี้เหมาะสำหรับสถาบันที่มีการผลิตนักศึกษาครูที่มีรายวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่นักศึกษาครูได้ฝึกในสถานศึกษาจริงติดต่อกันอย่างน้อย 1 ภาคเรียน จึงจะทำให้หลักสูตรนี้ประสบผลสำเร็จได้ เนื่องจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรมีการจัดกิจกรรมทั้งก่อนฝึก ระหว่างฝึก และหลังฝึกประสบการณ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาเพื่อให้นักศึกษามีความสามารถของครูมืออาชีพ เมื่อจบไปแล้วนักศึกษาสามารถเป็นครูอย่างมืออาชีพ ดังนั้นควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลหลังจากที่นักศึกษาได้เป็นครูแล้ว

ข้อจำกัดของการวิจัย

หลักสูตรรายวิชานี้เหมาะสำหรับนักศึกษาครูที่อยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกับสถานที่จัดอบรมเพื่อการเรียนรู้กับครูต้นแบบ เนื่องจากนักศึกษาจะต้องเดินทางมาพบครูต้นแบบและเรียนรู้ประสบการณ์และความสำเร็จในการเป็นครูมืออาชีพที่มีความสามารถในด้านต่างๆ จึงจะทำให้หลักสูตรนี้ประสบผลสำเร็จได้

References

- Bandura, A. (1986). *Social foundation of thought and action : A Social cognitive theory*. New Jersey : Prentice-Hall.
- _____. (1997). *Self-Efficacy The Exercise of Control*. New York : W.H. Freeman Company.
- Campbell, D.T. and Stanley, J. C. (1963). *Experimental and Quasi-Experimental Design for Research*. London : Houghton Mifflin Company.
- Dechakoop, P. and Yindeesuk, P. (2018). *Thaksa chet C khoṅg khru 4.0 PLC & Log book (Phim khrang thi 4). [7 Cs Skills of Teacher 4.0 PLC & Log book]*. Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Faculty of Education; Roi Et Rajabhat University. (2018). *Khūmū naksuksā Khana Kharusāt pracham pīkānsuksā 2018. [The Hand Book for Faculty of Education Students of Roi Et: Roi Et Rajabhat University]*. Roi Et : Roi Et Rajabhat University.
- _____. (2017). *Laksūt khrusātbanthit (laksūt hā pī) sākha wicha wittayaasāt thuāpai laksūt prapprung Phō.Sō. sōṅphanhāroṅhoksip. [The Bachelor Degree of Education Curriculum (5 Years), Thai Education]*. Roi Et : Roi Et Rajabhat University.
- Kalam, S., Dakaew T., Wijakanalan, S., Wongkamjan, J. and Kamplae, P. (2018). *Kānphatthana tua chī watnaksuksā khru phua khwāmpen khru mū āchīp mahawitthayalai ratchaphat roṅ'et [Development of the Professional Teacher Indicators for the Student Teacher: Roi Et Rajabhat University]*. Roi ET Rajabhat University Journal (Extra Version). ICET II: Critical Innovation; “ 2nd Inter. Conference of Education and Technology Research 2018”. 26 July 2018. (34-42).
- Kalam, S., Dakaew, T., Kuroda, A. and Wijakanalan, S. (2019). *The self-Efficacy and Self-Regulation Learning Abilities Using Self-Assessment for Student Teacher, Roi Et Rajabhat University. The 3rd National and International Conference on Education and Technology Research 2019: III : Innovative Local Development, Roi Et Rajabhat University.*
- Kalam, S., Kuroda, A. and Wijakanalan, S. (2020). *Analyze Confirmatory Factors of Science and Mathematics Professional Characteristics Teacher in Thailand. Journal of Physics: Conference Series*. 1835(1), 012094. <https://doi.org/10.1088/1742-6596/1835/1/012094>.

- Ministry of Education: Thailand. (2011). *Notification of the Ministry of Education about Thailand Qualification Framework in Education (5 years)*. Bangkok : Ministry of Education.
- Nongna, P. (2016). *Kānphatthana laksut rāiwichā phūā sœmsāng khīt khwāmsāmāt khōng naksuksā khru nai kānchatkān rīanrū būanākān 'Āsīān suksā* [Course Development for Capacity Building of Student Teachers towards the Integration of ASEAN Study Learning Management (Unpublished Doctoral Dissertation)]. Graduate School, Khon Kaen : Khon Kaen University.
- Office of the Education Council. (2016). *Rāingān phonkān suksā kānphatthana mātrathān kānsuksā khōng tāngprathet* [The Report of Development of Education Standards for Foreign Countries]. Bangkok : 21 Century Ltd.
- _____. (2018). *Kānphatthana konkai khapkhluān rabop kānphalit læ phatthana khru sāmattana sūng samrap prathet Thai 4.0* [Development of Mechanism Driving in the Teacher Production System and Development of High Performance for Teachers to Serve Thailand 4.0]. Bangkok : Prikwan Graphic Company Ltd.
- Office of the Higher Education Commission. (2018). *Rāingān saphāwā kānsuksā Thai pī sōngphanhāo ihasipchet/sōngphanhāo ihasippaet cha patirup kānsuksā Thai hai than lok nai satawat thi yisip et dai yangrai* [Thailand Qualification Framework for Higher Education]. Bangkok : Office of the Higher Education Commission.
- Ratanavaraha, D. (2016). *Kānphatthana rūpbæp kān rīan kānsōn phūā sœmsāng khwāmsāmāt nai kānriānrū doī kānkam kap ton ēng khōng naksuksā radap parinyā trī* [The Development of an Instructional Model to Enhance Self-Regulated Learning Ability of Undergraduate Students, Rajamangala University of Technology I-San (Unpublished Doctoral Dissertation)]. Khon Kaen University, Khon Kaen, Thailand.
- The Teachers' Council of Thailand. (2019). *Khōbangkhap khuru saphā wādūai mātrathān wichāchīp (chabap thi sī) 2019* [Teacher Standards, The Teachers' Council of Thailand]. Government Gazette .136(68),18-34.
- Oliva, F. (2005). *Developing the Curriculum*. 6th ed. Boston : Pearson.
- Virtanen, P. , Niemi, H. M., and Nevgi, A. (2017). Active Learning and Self-Regulation Enhance Student Teachers' Professional Competences. *Australian Journal of Teacher Education*. 42(12),1.
- Zhou, X. (2018). *The development of a thai language instructional model to enhance thai speaking ability of chinese students based on self-efficacy theory and constructivism theory*. (Unpublished Doctoral Dissertation). Chonburi : Burapha University.
- Zimmerman, B.J. and Schunk, D.H. (2011). *Handbook of Self-Regulation of Learning and Performance*. New York : Routledge.